

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ అష్టపంచాశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ అష్టపంచాశః సర్గః ॥

దశరథస్యాజ్ఞాయా సుమంత్రేణ శ్రీరామలక్ష్మణయోః సందేశస్య శ్రావణం

ప్రత్యాశ్వస్తో యదా రాజా మోహాత్ ప్రత్యాగతస్మృతిః |
తదాజహావ తం సూతం రామవృత్తాంతకారణాత్ || 2.58.1 ||

తదా సూతో మహారాజం కృతాంజలిరుపస్థితః |
రామమేవానుశోచంతం దుఃఖశోకసమన్వితం || 2.58.2 ||

వృద్ధం పరమసంతప్తం నవగ్రహమివ ద్విపం |
వినీశ్వసంతం ధ్యాయంతమస్వస్థమివ కుంజరం || 2.58.3 ||

రాజా తు రజసా సూతం ధ్వస్తాంగం సముపస్థితం |
అశ్రుపూర్ణముఖం దీనమువాచ పరమార్థవత్ || 2.58.4 ||

క్వ ను వత్స్యతి ధర్మాత్మా వృక్షమూలముపాశ్రితః |
సోఽత్యంతసుఖితః సూత కిమశిష్యతి రాఘవః || 2.58.5 ||

దుఃఖస్యానుచితో దుఃఖం సుమంత్ర శయనోచితః |
భూమిపాలాత్మజో భూమౌ శేతే కథమనాథవత్ || 2.58.6 ||

యం యాంతమనుయాంతి స్మ పదాతిరథకుంజరాః |
స వత్స్యతి కథం రామో విజనం వనమాశ్రితః || 2.58.7 ||

వ్యాలైర్మగైరాచరితం కృష్ణసర్పనిషేవితం |
కథం కుమారౌ వైదేహ్య సార్థం వనముపాశ్రితౌ || 2.58.8 ||

సుకుమార్యా తపస్విన్యా సుమంత్ర సహ సీతయా |
రాజపుత్రౌ కథం పాదైరవరుహ్య రథాద్ గతౌ || 2.58.9 ||

సిద్ధార్థః ఖలు సూత త్వం యేన దృష్టౌ మమాత్మజౌ |
వనాంతం ప్రవిశంతౌ తావశ్వినావివ మందరం || 2.58.10 ||

కిమువాచ వచో రామః కిమువాచ చ లక్ష్మణః |
సుమంత్ర వనమాసాద్య కిమువాచ చ మైథిలీ || 2.58.11 ||

ఆసితం శయితం భుక్తం సూత రామస్య కీర్తయ |
జీవిష్యామ్యయమేతేన యయాతిరివ సాధుషు || 2.58.12 ||

ఇతి సూతో నరేంద్రేణ చోదితః సజ్జమానయా |
ఉవాచ వాచా రాజానం స బాష్పపరిబద్ధయా || 2.58.13 ||

అబ్రవీన్మే మహారాజ ధర్మమేవానుపాలయన్ |
అంజలిం రాఘవః కృత్వా శిరసాభిప్రణమ్య చ || 2.58.14 ||

సూత మద్వచనాత్ తస్య తాతస్య విదితాత్మనః |
శిరసా వందనీయస్య వంద్యౌ పాదౌ మహాత్మనః || 2.58.15 ||

సర్వమంతఃపురం వాచ్యం సూత మద్వచనాత్ త్వయా |
ఆరోగ్యమవిశేషేణ యథార్థమభివాదనం || 2.58.16 ||

మాతా చ మమ కౌసల్యా కుశలం చాభివాదనం |
అప్రమాదం చ వక్తవ్యా బ్రూయాశ్చైనామిదం వచః || 2.58.17 ||

ధర్మనిత్యా యథాకాలమగ్న్య గారపరా భవ |
దేవి దేవస్య పాదౌ చ దేవవత్ పరిపాలయ || 2.58.18 ||

అభిమానం చ మానం చ త్యక్త్వా వర్తస్వ మాతృషు |
అనురాజానమార్యాం చ కైకేయామంబ కారయ || 2.58.19 ||

కుమారే భరతే వృత్తిర్వర్తితవ్యా చ రాజవత్ |
అప్యజ్యేష్టా హి రాజానో రాజధర్మమనుస్మర || 2.58.20 ||

భరతః కుశలం వాచ్యో వాచ్యో మద్వచనేన చ |
సర్వాస్వేవ యథాన్యాయం వృత్తిం వర్తస్వ మాతృషు || 2.58.21 ||

వక్తవ్యశ్చ మహాబాహురిక్ష్వాకుకులనందనః |
పితరం యౌవరాజ్యస్థో రాజ్యస్థమనుపాలయ || 2.58.22 ||

అతిక్రాంతవయా రాజా మా స్మైనం వ్యపరోరుధః |
కుమారరాజ్యే జీవస్వ తస్యైవాజ్ఞాప్రవర్తనాత్ || 2.58.23 ||

అబ్రవీచ్ఛాపి మాం భూయో భృశమశ్రూణి వర్తయన్ |
మాతేవ మమ మాతా తే ద్రష్టవ్యా పుత్రగర్ధినీ || 2.58.24 ||

ఇత్యేవం మాం మహాబాహుర్బ్రువన్నేవ మహాయశాః |
రామో రాజీవపత్రాక్షో భృశమశ్రూణ్యవర్తయత్ || 2.58.25 ||

లక్ష్మణస్తు సుసంక్రుద్ధో నిఃశ్వసన్ వాక్యమబ్రవీత్ |
కేనాయమపరాధేన రాజపుత్రో వివాసితః || 2.58.26 ||

రాజ్ఞా తు ఖలు కైకేయ్యా లఘు చాశ్రుత్య శాసనం |
కృతం కార్యమకార్యం వా వయం యేనాభిపీడితాః || 2.58.27 ||

యది ప్రవ్రాజితో రామో లోభకారణకారితం |
వరదాననిమిత్తం వా సర్వథా దుష్కృతం కృతం || 2.58.28 ||

ఇదం తావద్ యథాకామమీశ్వరస్య కృతే కృతం |
రామస్య తు పరిత్యాగే న హేతుముపలక్షయే || 2.58.29 ||

అసమీక్ష్య సమారబ్ధం విరుద్ధం బుద్ధిలాఘవాత్ |
జనయిష్యతి సంక్రోశం రాఘవస్య వివాసనం || 2.58.30 ||

అహం తావన్మహారాజే పితృత్వం నోపలక్షయే |
భ్రాతా భర్తా చ బంధుశ్చ పితా చ మమ రాఘవః || 2.58.31 ||

సర్వలోకప్రియం త్వక్త్వా సర్వలోకహితే రతం |
సర్వలోకోఽనురజ్యేత కథం చానేన కర్మణా || 2.58.32 ||

సర్వప్రజాభిరామం హి రామం ప్రవ్రజ్య ధార్మికం |
సర్వలోకవిరోధేన కథం రాజా భవిష్యతి || 2.58.33 ||

జానకీ తు మహారాజ నిఃశ్వసంతీ తపస్వినీ |
భూతోపహతచిత్తేవ విష్ఠితా విస్మృతా స్థితా || 2.58.34 ||

అదృష్టపూర్వవ్యసనా రాజపుత్రీ యశస్వినీ |
తేన దుఃఖేన రుదతీ నైవ మాం కించిదబ్రవీత్ || 2.58.35 ||

ఉద్విక్ష్మామాణా భర్తారం ముఖేన పరిశుష్యతా |
ముమోచ సహసా బాష్పం ప్రయాంతముపవీక్ష్వ సా || 2.58.36 ||

తథైవ రామోఽశ్రుముఖః కృతాంజలిః
స్థితోఽబ్రవీల్లక్ష్మణబాహుపాలితః |
తథైవ సీతా రుదతీ తపస్వినీ
నిరీక్షతే రాజరథం తథైవ మాం || 2.58.37 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
అయోధ్యాకాండే అష్టపంచాశః సర్గః ||